

Vagy talán azok miatt a veszélyek miatt, a melyeknek a dombültetés ki van téve? . . .

Am jó, fogadjuk el egyelőre ezt a feltevést és mielőtt vizsgálatába bocsátkoznánk: térjünk vissza az első állításra, mely szerint *a Mikolás-féle ültetési mód „alapjában hibás“, miután* (Havas szerint) *„a dombos ültetésnek nem száraz, forró, napnak kitett oldalakon van helye, hanem a vízenyős talajon“.*

Ez az állítás az erdőműveléstan tanításaiba több helyen beleütközik ugyan, mindazonáltal a domb gyorsabb kiszáradását hangoztató érv miatt, első tekintetre kétségkívül indokoltnak látszik; de ha jobban megvizsgáljuk, sántának fog bizonyulni.

(Vége következik.)

Beksics nemzeti politikája és a magyar erdők.

Irta: *Kaán Károly* m. k. főerdész.

Szivesen üdvözlöm Beksics Gusztávot, a ki hazafias lelkesedéssel, s tudásának egész erejével vonta be az erdőgazdaságot politikai terveinek programjába, s a jövő képében az erdőt látja nemzeti konsolidáczióink főeszközeként.

Becsülöm nyíltságát, melylyel szemére hányja a nemzetnek, hogy az erdőt eddig mostoha gyermekének tekintette, tisztelem őszinteségét, melylyel bevallja, hogy ez a lenézés, a nemzeti génusznak szinte averziója, indító oka erdőgazdaságunk bizonyos visszamaradottságának.

A hazafias érzésnek erős hatása alatt rázza fel Beksics a nemzetet az erdő iránt még észlelhető közö-

nyéből, s egyben keresetlen leleményességgel nagy eszméket dob az erdő iránt — szerinte — még oly gyéren ébredező közhangulatba!

Avagy nem hatalmas terv-e, hogy a magyarság topografiai megoszlásának bizonyos hibáit állami és nemzeti megszilárdulásunk érdekében egy újabb nemzeti elhelyezkedéssel javítsuk? Nem merész gondolat-e az erdőt állítanunk konsolidácziónk főeszközeként akkor, midőn konstatáljuk, hogy éppen az erdő volt eddig mostohája, visszamaradott ága közgazdaságunknak?

A nagy eszméket Beksics olyan keresetlen formában, s oly élvezetes lelkésítő alakban nyújtja az olvasónak, nagyszabásu gondolatait «a nemzeti eszme olyan zománcza vonja be és teszi csillogóvá», hogy azok belértékét a lelkesedés első behatása alatt megítélni, terveit s azok következményeit egyszeriben, s egész terjedelmökben átlátni valóban képtelenek vagyunk.

Arató Gyula, ki e lapok 1900. évi IV. füzetében foglalkozott Beksics idevágó két brosur-jével, «A magyar politika új alapjai» és «Magyarország jövője», önkénytelenül fakad ilyen szavakra:

... «méltán lehet tartani attól, hogy nemzeti érzésünk révén e zománcznak csillogása, fénye oly gondolatok iránt is engedékenyebbé teszi ítéletünket, melyekkel különben szigorubban és ridegebben foglalkoznánk; bár ez az aggodalom teljes ellensúlyozásra talál abban, hogy viszont nemzeti érzésünk felszított tüze még inkább felmelegíti érdeklődésünket s még inkább buzdít a nagy problémák mennél behatóbb és lelkiismeretesebb tanulmányozására.»

Valóban nagy eszméket vet szőnyegre Beksics, melyek megvalósítása közgazdaságunk eddigi irányzatára átalakító

hatással lenne, olyan gondolatokat sző, s oly érvelésekkel színez politikai terveiben, melyek a magyar erdőgazdaságot egész valójában érintik, sőt erdészeti ismeretek nélkül megfelelően nem is méltathatók!

Birtokkicserélési politikájának elveit — mint Arató Gyula már idézett közleményéből tudjuk — a faji expansivitás és a magyarság topografiai elhelyezésének korrek-turája érdekében állítja fel. Felszabadítani kíván a főuri latifundiumok mezőgazdasági földeiből, hogy a magyar nép terjeszkedhessen, s hogy a felsőbb ezer ivadékai így szerzett pénzüikkel nemzetiségek lakta hegyvidékekből foglalhassanak ott, a hol a magyar állameszme iránt hű családokra szükség volna.

Eszköz e cél kivitelében a hitbizományok nemzeti alapjának gondolata, mely szerinte immár visszhangra talált a földmivvelésügyi parlamenti vita keretében akkor, a mikor Darányi Ignác dr. földmivvelésügyi miniszter ekképen szólott: «a t. Háznak tudomása van arról, hogy az erdőtörvény a kötött birtokokra a magyar államnak nagyobb befolyást és nagyobb hatalmat enged. Már pedig állami és nemzeti érdek az, hogy az ilyen exponált pontokon a magyar állameszme megerősíttessék, s hogy ily pontokon oly családok legyenek, a melyeknek hűsége a magyar állameszme iránt kétségtelen.»

Az áthelyezkedéshez kedvezőnek jelzi azt a körülményt, hogy az erdők jövedelmezősége messze elmarad a szántóföldeké mögött. Hétszer kevesebb az, mint a hitbizományi mezőföldek átlagjövedelme; mely 20—25 koronában állapítható meg.

E földek — szerinte — elérték jövedelmezőségük maximumát, míg az erdők jövedelmezőségének emelkedése ezután fog megtörténni. Beigazolt ugyanis — így ir

Beksics — hogy a közlekedési eszközök fejlődése, az ipar kibontakozása, s általában a civilizáció igen nagy mértékben hat az erdő értékének emelkedésére.

Porosz példákkal támogatja állításait, hol az (állami) erdő már 1893-ban hektáronként 11·69 márkát jövedelmezett. *)

Ily eredmények elérése — ugy hiszi — teljesen át fogja alakítani gazdasági viszonyainkat. Pedig a magyar erdők már 2—3 korona átlag jövedelme annál inkább eléri majd négy-ötszörösét, mert anyagában becsesebb, mint a porosz erdők fái. Ez az oka, hogy a poroszok immár összevásárolják a felső-magyarországi erdőket!

Ha mind e körülmények átjárják a köztudatot, akkor — ugy hiszi — az erdőgazdálkodás is majd más színben tűnik fel nálunk! Barátságos világot vet majd az erdőre alapítandó hitbizományok kérdésébe ugy, mint az értékkicserélés tételeibe egyaránt. Főuraink is sietve fognak erdőt vásárolni, hogy benne utódaik vagyonát meghatványozzák.

E szándékuk teljesítésében azután a rendelkezésre álló készpénz elégtelensége késztetni majd főurainkat arra, hogy a sík földön parcellázzanak, s az ekként bejövő pénzzel erdőt vásárolhassanak a nemzetiségi vidéken.

Parcellázni fognak eladósodott hitbizományosaink, hogy pénzre változtassák át ingatlanaik egy részét, parcellázni fognak azok is, kik új hitbizományt kívánnak alapítani, mely kormánykijelentés szerint immár csak erdőbirtokon eszközölhető.**)

*) 1899-ben 15·79 márkát.

**) Az első erdő-hitbizomány a közelmúltban alakult (habár alföldi parcellázás nélkül) báró Kemény Kálmán és neje báró Bánffy Polixena marosvécsi uradalmából.

De csak «kész» erdőkkel kívánja kicserélni azt az egy millió szántóföldet, melyre politikai terveihez szükség volna. Oly erdőket kíván e célra első sorban igénybe venni, melyek holdanként már is 5, illetve 10 korona jövedelmet hoznak. Öt korona átlagjövedelmű erdőből 4—5 millió hold volna szükséges egy millió olyan mezőgazdasági földért, mely 20, illetve 25 koronát jövedelmez; míg 10 koronát hozó erdőből egy millió hold ilyen földért már csak két, illetve két és fél millió hold erdő jönne cserébe.

Végezze az értékkicserélést az állam, mely máris rendelkezik ily jövedelmű erdő fölött, s mely egyedül képes ily nagyszabású átalakítások keresztülvitelére. Három millió hold kincstári erdő mellett ugyanis négy millió hold községi és közbirtokossági erdőt kezel, melyek egyrésze megváltás útján szintén alkalmas volna a következő procedurával tervezett értékkicserélésre:

«Az állam akár a tulajdonát képező, akár a kezelésében lévő és megváltandó erdőket akkor változtatná át hitbizományokká, a midőn már alkalmasabbak az erdő-kultúra magasabb követelményeinek viselésére. Tehát akkor, a midőn legalább 5 korona tiszta jövedelmet hajtanak holdanként. Annyit hoz most a legtöbb kincstári erdő. Egyes erdőgondnokságok hoznak 8—10 korona jövedelmet is, ezek azonban kivételesek.

De mert nemzeti és egyszersmind közgazdasági érdek, hogy a kincstári erdők állaga ne fogyjon, a mily mérvben hitbizományi kezelésbe engedi át a kincstár a már kész erdőket, ugyanolyan mérvben kell új erdőterületeket vásárolnia. Ekkép az államra igen nagy és fontos feladat vár. Fokozatosan megszerzi a községi és közbirtokossági erdőkön kívül a magánjelleget megszerzhető erdőket is. A hitbizo-

mányok alakítása által tehát a kincstári erdőbirtok nem fogy, de növekszik. Növekszik akkép, hogy a már kész erdők eladásából befolyó pénzen nagyobb kiterjedésű, de kezdetlegesebb erdőket vásárol meg.»

Ez a rövid foglalatja Beksics körülbelül másfél év előtt megjelent annak a munkájának, melyet «Magyarország jövője az újabb nemzeti elhelyezkedés alapján» czimmal bocsátott közzé. Ily szerepet szánt ő a jövő nemzeti politikájában az erdőgazdaságnak.

Nagyszabásu, a messze jövőbe nyuló nemzeti program, mely sokoldalú és beható megvilágítást kíván, s mely fölött erdészeti szempontokból is akár a helytelenítés, akár a helyeslés egyszerű kijelentésével átsiklanunk nem lehet. Hatalmas terv, mely egynémely vonatkozásaiban — mint Beksics újabban írja — már is visszhangra talált a mértékadó körökben!

És éppen ezt a körülményt látta Beksics biztatónak arra, hogy a részéről propagált eszme fonalát újra felvegye, nemzeti politikája alapelveit közéletünk újabb fejleményeivel összefűzze, s kapcsolatba hozza egy, «Nemzeti akció» czimen csak a legutóbb megjelent publicisztikai munkájában.*)

Fejtegeti ebben, hogy nemzeti problémánk megoldásában komplikáció állott be, s kettős visszahatás jelentkezik.

Egyikét az aktualis rossz gazdasági helyzetben, a másikat pedig azon követelményben látja, hogy Magyarországnak gazdaságilag át kell alakulnia, s hogy nem maradhat tovább egyoldaluan mezőgazdasági állam.

«Az agrikultura alapja nem elég széles modern és

---

*) Nemzeti akció. Budapest, Athenaeum. Ára 1 K.

kulturállam létesítésére. Nem eléggé termékeny arra, hogy nemzeti és kulturai törekvésünket elláthassa a legszükségesebb anyagi eszközökkel.»

Szerencsésnek mondja a kormány azon igyekezetét, hogy munkatársául a társadalmat kéri fel, annak támogatására apellál. Ily értelmű szavak hangzottak ugyanis el a koronás király ajkairól, ily értelemben intézett felhívást Darányi Ignác dr. földmivelésügyi m. k. minister a társadalomhoz, hogy támogassa nemzeti céljaink megvalósításában a kormány akcióit.

Ilyen körülmények között úgy reméli Beksics, hogy társadalmunk nemcsak felocsudik, de folytonos és állandó munkára ébred.

És ha ez így lesz és társadalmunk tevékenységével kiegészíti az állam akcióját, reméli, hogy létrejöhet az egyedül sikert ígérő nemzeti akció.

«Sem egyedül az államé, sem egyedül a társadalomé nem lehet ilyen. Csak a kettőé egyesítve képezheti a nemzeti akció teljességét.»

Beksics felhívja figyelmünket arra, hogy a gazdasági politika Magyarországon nem pusztán gazdasági, hanem egyszersem mind nemzeti politika.

«Mint gazdasági politikának feladata: gondoskodás az állam és társadalom gazdasági létfeltételeinek biztosításáról. Nemzeti szempontból pedig főleg az ipari és mezőgazdasági politikának lehetségessé kell tenni, hogy Magyarország népe gyorsan fejlődjék. Különösen pedig, hogy teljesen érvényre jusson a magyarságban rejlő propagatív erő.»

E célra örvendetesnek látja azt a körülményt, hogy hazánkban a magyarság fejlődik legjobban.

Számításai alapján reméli, hogy 50 év múlva —

Horvátország nélkül — Magyarországnak 24 millió lakosa lesz. E 24 millió lakosságból a magyarság, annak kiváló expansivitása folytán 17 milliót fog képviselni. Ötven évre szóló megközelítő számítás szerint tehát a magyarság az ország lakosságának több mint hetven perzentjét képezné a Dráván innen.

A magyarság e hatalmasnak jelentkező kibontakozása ragadta meg Beksics képzelmét, s kereste a megvalósítás módjait.

Az ipar népfejlesztő hatásáról — így ír — nem feledkezett meg, mert különösen a népkivándorlást másként meggátolni nem lehet, de — szerinte — főleg az agrikultúra körében kell keresnünk a nemzetalkotó gondolatot.

«És megadhatja e gondolatot bárkinek Magyarország agrikulturai térképe.»

«A magyarság régiója kevés kivétellel összeesik a nagy és kötött birtok régiójával. Az erdőkoszoruzta bérczrégiók pedig többnyire nemzetiségi vidékek.»

E helytelen beosztás és elhelyezés némi megigazításától reméli a bajok megszüntetését, s hiszi hogy tág kaput nyit a magyarság terjeszkedése előtt. A megigazítást olyan társadalmi akciótól várja, mely mindenkinek meghagyja elhatározási szabadságát s mely „nem kényszerít csak a haza nevében kér“. Kér arra egyes nagybirtokosokat, hogy a nemzeti érdek, de egyszersmind saját érdekük miatt parcellázzák birtokuk egy részét az Alföldön és Dunántul s vegyenek erdőt Felső-Magyarországon és Erdélyben. Mind a két üzleten csak nyerhetnek. A parcellázáson és erdővásárláson egyaránt. De legtöbbet nyer a nemzeti érdek!

Nyer „az a szempont, hogy a felvidéki és erdélyi

erdők legnagyobb része idővel magyar nagybirtokosok kezére jut. És a magyar előkelő társadalom az alföldi poros vagy sáros vidékről átköltözik Felső-Magyarország és Erdély festői tájékaira, ragyogó palotákba, vagy vadász-kastélyokba.“

De ha nem is költözik át mindenki, az nem is lehet, nem is szükséges, átköltözhetik az előkelő társadalom egy része.

Angliában az előkelő családok másod-, harmadszülött fiai elmennek vagy a Citybe boltosnak, vagy Indiába s a gyarmatokra. A mi nagybirtokosaink másod- harmad szülött fiai maguk is benépesíthetik Felső-Magyarországot és Erdélyt, s nem kell a földgömb másik oldalára költözniök.

Ezekben kívántam ismertetni Beksics publicisztikai agitatóióiból különösen azokat a részleteket, melyekben tervei keresztülvitelének segítőjeül, mint „nemzeti konsolidációnk főeszközét“ az erdőt állítja előtérbe.

Hozzá ezuttal nem szóltam, a magyar erdőgazdálkodás nézőpontjából nem bíraltam, csak ismertette az anyagot, felhívni kívántam kartársaim figyelmét Beksics érdekes brosur-jeire; mert nem lehet közömbös reánk nézve, kik az erdőgazdaság érdekeinek szolgálatába szegődtünk, hogy a magyar erdőknek milyen szerepet szánt egy ilyen előkelő publicista azokban a közgazdasági és politikai terveiben, melyek csak töredékes részletekben ugyan, de már visszhangra találtak egyes mértékadó körökben.

Az erdészeti eléggé vitalis érdekeinek nézőpontjából a tárgyhoz külön értekezésben kívánok behatóan szólani, mert a közgazdasági és nemzeti politika ilyen vonatkozású kérdései fölött hallgatagon nem térhet napirendre a magyar erdészeti irodalom.

Egyáltalában kívánatos az erdők közgazdasági szerepével minél több oldalról és behatóbban foglalkoznunk manapság, midőn még sokan, — ha nem is Beksics — oly különösen fogják fel az erdők azt a hivatását, melylyel azok a közjónak és egyáltalán a nemzet-háztartás érdekeinek szolgálhatnak.

Éppen Beksicsnek érdeme, hogy felrázta az erdő iránt még oly érzéketlen társadalmunkat közönyéből, s hogy hazai publicistáinktól még meg nem szokott módon mutatott reá a magyar erdők közgazdaságilag fontos szerepére is, melylyel azok szerinte állami és nemzeti megszilárdulásunkra is előkelő befolyással lehetnek.

Ha vannak tévedések erdészeti vonatkozású tételeiben — mert vannak — ezek éppen erdészeti ismereteinek hiányában rejlenek s olyan természetűek, melyeket ha munkája hibájául rovunk is fel, töle rossz néven vennünk nem lehet. E tévedések korrekciója egészséges, elfogulatlan és beható eszmecsere útján a *mi* kötelességünk, mert Beksics agitatóját a magyar társadalom s ennek legközvetlenebb organuma, a napi sajtó is szívesen fogadja.

Megérdemli Beksics különösen részünkről, hogy munkálkodását figyelemmel kísérvük, s előtte mint laikus előtt a terveibe vágó egy-más erdőgazdasági kérdést a maga valójában világítsunk meg. Ha ő egyebet nem ér el — pedig többet ér el — mint hogy felkölti a közfigyelmet arra a fontos szerepre, melyet az erdők foglalnak el a nemzet háztartásában, ugy hatalmas lépéssel vitte előbbre azt a szent ügyet, a melynek a magyar erdészeti kar szolgálatába állott.